

Kijk eens wat vaker in de spiegel ...!

Liturgiesuggesties:

Gezang 305: 1 en 2

Psalm 8: 1, 3 en 4

Schriftlezing: Jacobus 1: 12-27

Psalm 146: 4 en 5

Heid. Cat. Zondag 2

Psalm 119: 1 en 4

Na verkondiging: Gezang 473: 1, 2, 3, 4 en 5

Geloofsbelijdenis zingen

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

'Spiegeltje, spiegeltje aan de wand,
wie is de schoonste in heel het land?'
Heb je jezelf wel eens goed in de spiegel bekeken?
? Wat kun je er soms ellendig uit zien, vind je niet?
's Morgens vroeg.
Nog niet uitgeslapen.
Gisteren laat naar bed.
Wezen stappen in de stad.
Of een verjaardagsvisite - 't is wel wat laat geworden.

Niet om aan te zien.

'Spiegeltje, spiegeltje, aan de wand,
wie is de schoonste in heel het land?'
Ik in ieder geval niet.
Met dat nare lidteken aan m'n hals.
Niet dat ik er nachtenlang wakker van lig.
Maar toch ...
Wat kun je er soms ellendig uit zien.
Ziek, vermoeid, vies, vol pukkeltjes en puistjes.
? Herken je dat?
Vanaf een afstand valt het misschien allemaal nog wel mee.
Maar hoe dichterbij de spiegel komt ... hoe meer je de details gaat ontdekken.
Hoe scherper het beeld wordt dat je van jezelf krijgt.
? Of kijk je soms nooit in de spiegel?
Durf je niet?

*

'Kijk eens wat vaker in de spiegel ...', zegt Jacobus vanmiddag.
'Kijk eens wat vaker in de spiegel van de wet van God.'

? Wat bedoelt hij daarmee?

Even iets over Jacobus.

Jacobus, broer van Jezus, was één van de eerste voorgangers van de gemeente van Jeruzalem.

De gemeente die op het Pinksterfeest was ontstaan - toen de Heilige Geest werd uitgestort en er drieduizend mensen tot geloof waren gekomen.

In de Bijbel heeft Jacobus ons een brief nagelaten.

Een brief die ons aanwijzingen geeft voor de praktijk van ons christen-zijn.

Ongetwijfeld weet je dat Jacobus in zijn brief schrijft dat je christen-zijn ook zichtbaar en hoorbaar moet zijn in je daden en in je woorden.

Jacobus schrijft - moet je weten - in zijn tweede hoofdstuk:

"Broeders, wat voor zin heeft het te zeggen dat je christen bent als dat niet blijkt uit wat je voor anderen doet?

Kun je door zo'n geloof gered worden?

Als je vriend niet genoeg te eten krijgt en bijna geen kleren heeft en je zegt tot hem: 'Het beste ermee, hoor! Vat geen kou en zorg dat je niet verhongert', is dat toch zinloos als je hem niet geeft wat hij nodig heeft?

Het is wel duidelijk dat geloof alleen ... niets te betekenen heeft.

Je moet het ook laten blijken uit wat je doet." (14-17, Het Boek)

'Kijk eens wat vaker in de spiegel ...'

Geloof zonder daden is geen geloof!

Nou, dat kun je in je zak steken.

In je hart - zou ik liever zeggen.

Geloof zonder daden ... is geen geloof!

Het is, gemeente, wel duidelijk dat Jacobus heel veel aandacht in zijn brief geeft aan praktisch christen-zijn.

Dat was in die tijd ook wel nodig.

Ik zei al, Jacobus was voorganger van de gemeente in Jeruzalem.

En zijn brief is - naar we aannemen - ook de eerste brief die geschreven werd na de dood en de opstanding van de Here Jezus.

Sterker nog ... het is de eerste brief die geschreven werd na de dood van Stefanus.

Ze hebben Stefanus gedood door hem net zo lang met stenen te bekogelen zodat hij aan zijn verwondingen uiteindelijk bezweek.

[Tussen haakjes: Paulus, die later apostel zou worden, stond er bij te kijken en paste op de kleren van de stenengooiers.]

Je moet je voorstellen wat een impact dat heeft gehad voor die eerste christenen in Jeruzalem.

Het heeft in ieder geval tot gevolg gehad dat er velen op de vlucht gingen.

Naar Damascus, naar Antiochië en nog veel verder naar Klein Azië en zelfs naar Rome.

Aan deze 'verstrooide' christenen - die nog niet zo lang tot geloof waren gekomen en die door Paulus en mensen zoals hij vervolgd werden - schrijft Jacobus zijn brief.

*

En nu begint Jacobus zijn brief met in te gaan op de moeilijkheden en de verleidingen die een christen in een God-en-Christus-vijandige wereld kan ondervinden.

De verleiding om op te gaan in de wereld is maar wat groot.

De grenzen van het Koninkrijk van God kun je door één mis-stap overschrijden.
En dan sta je er buiten.
Dan ben je el-lendig.
Dan wordt het uiteindelijk je dood.
Jacobus zegt het zo: "Slechte verlangens brengen je tot slechte daden; en de straf die je daar tenslotte voor krijgt, is (uiteindelijk) de dood.
Broeders, verlaat dus nooit de weg van God." (1:15-16 Het Boek)
Zie je het voor je.
Slechte verlangens.
Begeerte naar ... noem maar op.
De vrouw van een ander, het huis van een ander, de baan van een ander.
Slechte verlangens bevruchten de begeerte.
De begeerte draagt vrucht en ze brengt als pasgeboren kind ... de dood voort.
* Het huwelijk van de ander en van jezelf breekt.
Wat een ellende voor die ander en voor je kinderen.
* De tweede en derde hypotheek waarmee je in aandelen speculeerde brengt je financiële ondergang voort.
Een ramp voor je vrouw, voor jezelf, voor je gezin.
* Ik moest ook denken aan die knul die de baan van z'n collega begeerde.
Hij ging zover dat hij haar overhoop stak met een mes en haar bloedend achterliet in haar flat.
De begeerte draagt vrucht en ze brengt als pasgeboren kind de dood voort.

Wel eens een sneeuwbal van een berghelling zien afrollen?
Die sneeuwbal wordt steeds groter en groter.
Onstuitbaar vernietigt hij alles wat hij op z'n weg tegenkomt.
Zo wordt ook de vernietigende kracht van de zonde steeds groter en groter als je de zonde in je leven meer ruimte geeft.
Je zult zo'n sneeuwbal moeten stoppen voordat hij te groot is of te snel gaat om nog tegen te houden.
Met je begeerte en met je slechte verlangens is het net zo.
Als je niet op tijd ingrijpt ... gaat er meer stuk dan je lief is.

*

Maar hoe weet je nu wat slecht en wat verkeerd voor je is?
Of zoals het catechisatieboek van de kerken vraagt:
'Waaruit kent gij uw ellende?'
'Uit de wet van God' is het antwoord dat je vroeger met de paplepel op de catechisatie is ingegoten.
De wet van God.
De Thora, het Woord van God, waarin zijn wil aan de orde komt.
Samengevat in Tien Woorden, de Tien Geboden.
Tien Geboden waarin God heeft gezegd hoe Hij wil dat wij, u en jij en ik, zullen leven.

"Waaruit kent gij uw ellende?"
Ik moest denken aan die bekende gelijkenis van de verloren zoon.
Wat is die jongen er ellendig aan toe.
El-lendig.

Letterlijk betekent het: uit-landig.
Die jongen was in het buitenland terecht gekomen.
Ver van huis.
Ver van z'n vader.
Die jongen was - wil Jezus met deze gelijkenis zeggen - buiten het Koninkrijk van God geraakt.
't Was z'n eigen schuld geweest.
Hij had helemaal niet weg hoeven te gaan.
Maar ja, het gaat zoals het zovaak gaat.
Als je jong bent wil je vrij zijn.
Geen regeltjes van pa en moe.
Je eigen leven leiden.
De grote wereld ontdekken.
Je grenzen verleggen.
Nou het gaat een tijdje goed.
Maar als z'n zak met geld leeg is en er niks meer bij hem te halen valt ... is hij ook z'n vrienden en vriendinnen kwijt.
En dat moet je wel lef hebben om jezelf de spiegel voor te houden.
? Waar ben ik eigenlijk mee bezig geweest?
? Hoe heb ik het zover kunnen laten komen dat ik op de puinhopen van m'n leven de balans moet opmaken?

*

'Kijk eens wat vaker in de spiegel ...'
De wet als spiegel.
? Heb je er wel eens echt in gekeken?
In de spiegel van Gods geboden?
Elke zondagmorgen horen we die woorden van God klinken.
Leefregels, die horen bij het verbond dat God met mensen heeft gesloten.
Exodus 20 en Deuteronomium 5.
"Ik ben de HERE, uw God ..."
En dan volgen de Tien Geboden, de Tien Woorden van God.
Twee handen vol.
Voor elke vinger een gebod én een belofte.
En God zegt: 'Als jij je houdt aan deze omgangsregels met mij en met je naaste ... dan zal het je wél gaan.
Dan zal je leven openbloeien.
En niet alleen jouw leven, maar ook dat van die ander.'

? Heb je wel eens zó geluisterd naar de wet van God?
Ik kan me van vroeger herinneren dat ze werden voorgelezen als hamerslagen.
Dít mag je niet en dát is je verboden.
Het dreunt in je leven door.
Er klonk zo weinig liefde in door.
Het knelde en het schuurde.
Het zat je niet lekker.
Een dwangbuis, een harnas.
Zou God zó de Tien Geboden, zou God zó de wet hebben bedoeld?

Ik weet wel zeker van niet.

Kijk maar hoe God die woorden begint:

"Ik ben de HERE, jouw God, die je bevrijd heeft!"

God is je Bevrijder.

Hij wil je verlossen van al die machten en krachten die je onder de duim houden.

Bevrijden van goden en afgoden, van valse lusten en verkeerde begeerten.

Opdat jouw leven kan openbloeien.

Opdat jouw leven geleefd kan worden zoals God het heeft bedoeld.

*

Maar terug naar Jacobus en naar zijn spiegel.

Jacobus zegt: 'Als je wilt weten hoe je er - voor God - uit ziet ... dan moet je in de spiegel van Gods wet kijken.

Die laat je eerlijk zien hoe je bent.'

En hij zegt er bij: 'Denk er wel om dat je niet als die man bent, die in de spiegel keek en meteen wegliep.

Hij had zichzelf gezien maar was er blijkbaar zo van geschrokken dat hij hard wegrende.

Hij durfde de werkelijkheid niet onder ogen te zien.

Daarom liep hij weg.'

Dat helpt natuurlijk niks.

De wet - je mag het natuurlijk breder nemen - Gods Woord als een spiegel.

Bekijk je leven daar eens in.

Kijk, ik heb een spiegel meegebracht.*

Maar ik heb iets op die spiegel geschreven.

Eigenlijk zou je het achter het spiegelglas moeten plakken.

Een hart van LIEFDE.

Ik zou een heleboel teksten uit de Bijbel kunnen opnoemen waarin je leest dat het gaat om liefde.

Eén tekst kennen we allemaal.

Een tekst die rechtstreeks uit de mond van Jezus komt:

Mattheüs 22: 37-40.

"Je zult de Here je God liefhebben met geheel je hart en met geheel je ziel en met geheel je verstand.

En ... je zult je naaste liefhebben als jezelf."

Liefde dus.

Dat woord zie je telkens als je in de spiegel van Gods geboden kijkt.

Dat zie je ook als je die vader van de verloren zoon uit de gelijkenis ziet.

In zijn ogen zie je zijn liefde voor zijn beide kinderen.

Echte liefde.

Volmaakte liefde.

? Broeders en zusters, jongelui, houdt u van God?

? En jij, heb jij God lief?

Mattheüs 22 vers 37-40: "Je zult de Here, je God, liefhebben met geheel je hart en met geheel je ziel en met geheel je verstand.

(Kortom: met heel je mens-zijn, met je hoofd en je hart en je handen.)

Dit is het grote en eerste gebod.

Het tweede, daaraan gelijk, is: Je zult je naaste liefhebben als jezelf.

Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten."

God ... en je naaste.

Ik had vanmiddag ook een kleeërhangër mee willen nemen.

Maar dat leek mij een beetje teveel van het goede.

Maar neem zo'n kleeërhangër in gedachten.

Aan de ene kant hangen we de ganse wet, de Thora, de eerste vijf boeken van Mozes: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium.

Aan de andere kant hangen we de profeten.

In de Joodse Tenach, de Joodse Bijbel gaat het dan om de vroege profeten: Jozua, Richteren, Samuël en Koningen ...

en de late profeten: Jesaja tot en met Maleachi (met uitzondering van Klaagliederen en Daniël).

Wet en Profeten.

Wij zouden zeggen: het Oude Testament.

Aan deze twee geboden van de liefde wordt het hele Oude Testament opgehangen.

Jezus zegt dus eigenlijk: De liefde is het punt waar alles in de Bijbel en in het Koninkrijk van God om draait.

? Wat liefde is?

Liefde is: jezelf wegschenken aan die ander zonder dat je daar iets voor terugverwacht.

Daar heeft God ons voor geschapen.

God en je naaste liefhebben zoals je jezelf liefhebt.

We kunnen er niet omheen dat de liefde tot Gód eerst wordt genoemd.

Die gaat voorop.

Maar hand in hand daarmee vraagt God dat we ook onze nááste liefhebben.

Het één vloeit uit het ander voort.

Johannes - een andere brievenschrijver - die veel over de liefde heeft nagedacht schrijft:

"Wie zegt dat hij God liefheeft, en zijn medemens niet liefheeft, die is een leugenaar."
(1 Johannes 2: 4)

? O ja, je naaste, wie dat is?

'Naaste' betekent zoiets als: het meest na.

Mijn naasten zijn de mensen die mij het meest na zijn.

M'n vrouw, m'n kinderen, m'n ouders, m'n broers.

En dan worden de cirkels steeds groter.

Tot mijn verre naaste in Roemenië en Venda of in Indonesië toe.

God wil dat ik ze liefheb.

Zoals ik mijzelf liefheb.

Da's ook weer zoiets: Moet ik dan ook mijzelf liefhebben?

Ja, niet lief vinden, maar wel lief-hebben.

Er zijn mensen die dat vergeten, die dat misschien nooit geleerd hebben.
Ze vinden zichzelf dikwijls waardeloos.
Het kan hen bij de dokter en de psycholoog brengen.
'Wie zichzelf leert liefhebben leert ook zijn naaste liefhebben.' - las ik ergens.
Dan leer je te doen wat in Gods ogen goed is voor die naaste.
Dan denk je aan zijn tijdelijk en aan zijn eeuwig welzijn.
Dan ben je eerlijk en oprecht tegenover die naaste.
Als een goede vriend of vriendin die je je fouten aanwijst.
Dan ben je present als die ander je nodig heeft.
Dat is ... liefde tot de naaste.
Hand in hand met de liefde tot God.
Beide zijn ze nodig.
Als je de één vergeet lijdt de ander er onder.
Liefde houdt de goede balans.

*

Ach, denkt iemand vanmiddag, softe preek, valt allemaal wel mee dan gepreek over liefde.
Luister dan nog even naar wat de catechismus daarover zegt in vraag en antwoord 5.
"Kunt gij dit alles volbrengen?
Neen, want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten."
Als wij ons spiegelen aan de woorden van Gods wet, broeders en zusters, jongelui,
dan staat het er bij ons niet best voor.
Wat heeft de zonde toch een puinhoop in ons mensenbestaan gebracht.
De mens - die door God geschapen is om lief te hebben - kan van nature alleen maar ... haten.
Ja, maar, daar ben ik het niet mee eens, dominee.
Ik haat God niet en ook mijn medemens niet.
Akkoord, maar hier staat dan ook dat wij *geneigd zijn* God en onze naaste te haten.
Geneigd.
We hellen er naar over.
Niet altijd wordt die neiging gevolgd door een concrete daad.
Een auto op een helling blijft staan zoalng de handrem er op zit.
Maar als de remmen er af gaan.
Berg je dan maar.
Dan wordt een mens veranderd in een wild beest, een geraffineerde beul.
Een egoïst en een sadist.
Kijk maar naar de gaskamers van Auschwitz en de massagraven in het voormalige Joegoslavië.
? Is het dan met mij ook zo erg?
Zo kán het zijn.
Als de rem van je leven er afgaat.
Van nature zegt onze belijdenis.
Da's geen fout in de schepping.
Dat is onze toestand sinds de zondeval.

*

'Kijk eens wat vaker in de spiegel van Gods wet, van Gods Woord.'
Zie je nog het hart van Gods liefde?
Als ik in de spiegel kijk zie ik achter dat hart de naam van Jezus staan.
Als ik de spiegel van Gods Woord kijk ... sta ik oog in oog met Jezus.
Uit liefde voor ons mensen is Hij mijn naaste geworden.
Hij kwam naar deze wereld om aan mijn ellende een einde te maken.
In de Godverlatenheid heeft Hij een brug geslagen tussen hemel en aarde.
En al ben ik dan van nature geneigd God en mijn naaste te haten ... in het geloof mag ik weten van Jezus' liefde voor mij.
In mijn el-lende is het Jezus die mij opvangt.
Mij asiel verleent.
Mij de kans geeft een nieuw begin te maken met God en met mijn naaste.
In de spiegel van Gods Woord kijkt Jezus mij aan.
En niet alleen mij, ook u en jou.
'Kijk daarom eens wat vaker in de spiegel ...'
Dan zie je Jezus.
Dan ontdek je wie jij bent voor God: een zondaar.
Maar dan ontdek je ook Gods vergevende liefde en zijn genade.
Dan ontdek je ook dat de Tien Geboden ons door God zijn gegeven tot een leven van echte dankbaarheid.
Dat wil de catechismus ons leren: ellende, verlossing en dankbaarheid.
O ja, vergeet het niet ... en neem er de tijd voor ... om eens wat vaker te kijken in de spiegel van ... Gods liefde.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden 1 november 1998

Wanneer deze preek in een kerkdienst wordt gelezen graag even een mailtje.

* Op een transparant vel heb ik een hart getekend en daarin het woord JEZUS.